розвитку, який допомагає дітям розвивати такі навички, як уміння слухати, співробітництво та лідерство.

Список використаних джерел:

1. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0

2. Єпіхіна М., Желанова В. Сутність та потенціал командної роботи в контексті партнерської взаємодії у початковій школі. ISSN 2353-8406 *Knowledge. Education, Law, Management* 2023. № 6 (58). С. 3-8.

3. Журнал «На урок» https://naurok.com.ua/post/7-porad-dlya-pokraschennya-komandno-roboti-u-klasi?fbclid=IwAR121MiVZqAcuEAlENtLBz4AxKtjJOFP6raLBdhHAZFo0yylGbGkJZB5KcM

ОНОПРІЄНКО Оксана,

докторка педагогічних наук, старша наукова співробітниця,
завідувачка відділу початкової освіти імені О. Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ У ВІТЧИЗНЯНОМУ КОНТЕКСТІ

У сучасному освітньому середовищі важливо розглядати різноманітні концепції навчання в початковій школі з погляду їхньої ефективності та відповідності сучасним вимогам до освіти. Початкова школа є ключовим етапом у формуванні основних знань і вмінь у дітей, тому вибір концепції навчання має велике значення для подальшого їхнього успіху. Дослідження масового досвіду показує, що домінувальним усе ще залишається інформаційно-пізнавальний підхід до навчання. Хоча останнім часом освітній процес збагачено більш ефективними практиками.

Проаналізуємо кілька концепцій навчання в початковій школі, враховуючи міжнародний досвід та вітчизняний контекст.

На наш погляд, об'єктивна ситуація в країні спонукає до пильнішої уваги до реальних навчальних можливостей учнів молодшого шкільного віку. У зв'язку з цим вагомішою стає концепція *віковідповідного навчання*. Її суть полягає у забезпеченні відповідності змісту навчання та методик, що його реалізовують, фізичному, когнітивному, соціальному та емоційному розвиткові дитини [1]. За такого навчання, зміст діяльності повинен бути не надто складним, але водночас таким, аби спонукати дітей до розвитку. За мірою дорослішання молодших школярів поступово залучають до більш структурованого, абстрактного та академічного навчання з урахуванням різних навчальних стилів і темпів опанування навчальним матеріалом у межах однієї вікової групи.

Актуальною для сучасної початкової школи є концепція *навчання через гру*. Її ідея полягає у тому, що діти природно навчаються через гру та експериментування [3]. Ігрові методики допомагають розвинути важливі навички, такі як креативність, пошуки шляхів вирішення проблем, соціальні навички тощо. Засобом такого навчання є доцільне використання гейміфікації – процесу застосування ігрових засобів у неігровому контексті навчання, аби зробити його більш захоплюючим, мотивуючим та ефективним. Гейміфікація допомагає урізноманітнити освітній процес, перетворивши шкільні предмети на заняття, що приносять задоволення або захоплення, за аналогом гри; навчальні завдання видаються молодшим школярам цікавими й легкими. Стимулюючі засоби гейміфікації – віртуальні нагороди, змагальність, командна робота тощо – захоплюють дітей, створюють ситуації взаємопідтримки, взаємодопомоги. Учні сприймають навчальну роботу, ніби рух на нові рівні в грі. Це спонукає їх непомітно для себе виконувати більше вправ у швидкому темпі.

Інша концепція – *навчання у діяльності*, передбачає залучення здобувачів освіти до відкриття нового знання у ході активного діяння, зосередженого в зоні

найближчого розвитку. Це активне навчання через практичні завдання, проєкти та дослідження, що замінюють пасивне засвоєння інформації. Діти вчаться найефективніше через безпосередній досвід та виконання практичних завдань, а не лише через пасивне слухання або спостерігання. Невід'ємною частиною активного навчання є співпраця, комунікація та розв'язування проблем у групах. Вчителі за такого підходу створюють осмислені навчальні ситуації та підтримують пізнавальний інтерес учнів засобами практичної роботи.

Упровадження концепції *дослідницького навчання* нині тісно пов'язано з реалізацією ідей STEM освіти. Відправною точкою такого навчання є реальні інтереси учнів, їхні власні запитання. Учні беруть активну участь у формулюванні питань, висуванні гіпотез, збиранні даних та пошуку відповідей на свої запитання. Навчання відбувається через безпосередній досвід та активну взаємодію з довколишнім середовищем. Заохочується співпраця між учнями, обмін ідеями та відкриттями у малих групах [4]. Вчителі в такому навчанні виступають у ролі фасилітаторів, які спрямовують та підтримують процес дослідження, а не просто транслюють інформацію.

Концепція *інтегрованого навчання* ставить за мету формування в учнів цілісного світосприйняття, розвиток критичного мислення, вироблення здатності розв'язувати проблеми з різних галузей знань, а також підвищення мотивації до навчальної діяльності через осмислене застосування досвіду навчання у практичних ситуаціях. Це об'єднання різноманітних навчальних дисциплін в єдиний курс або тему для забезпечення цілісного сприйняття інформації учнями. Ключові аспекти інтегрованого навчання такі: міжпредметна інтеграція (об'єднання знань із різних предметів для вивчення певної теми чи вирішення конкретної проблеми); наскрізні лінії (інтеграція у змісті різних предметів ключових тем із галузей екологічної освіти, громадянської освіти, здоров'я та безпеки тощо); діяльнісний підхід (залучення учнів до активної пізнавальної діяльності, проєктної роботи, дослідницьких завдань, що сприяє формуванню

світогляду та розвитку ключових компетентностей); контекстне навчання (вивчення матеріалу в реалістичних життєвих контекстах, пов’язаних із досвідом та інтересами учнів); тематичне планування (об’єднання навчального матеріалу із різних предметів навколо певної теми або задуму, що полегшує встановлення міжпредметних зв’язків) [2].

У ключі осучаснення та вдосконалення початкової освіти розглядаються також концепції диференційованого навчання, технологізованого навчання, соціально-емоційного навчання та інші. Системне використання зазначених концепцій може стати ефективним шляхом досягнення освітніх цілей у початковій школі.

Список використаних джерел:

1. Байєр О. М. Диференційований підхід у навчанні молодших школярів: теорія і практика. Кам'янець-Подільський, 2017.

2. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ, 2018.

3. Поніманська Т.І. Ігрова діяльність молодших школярів: монографія. Рівне, 2011.

4. Потапенко І. STEM-освіта в початковій школі: від навчальної моделі до реального уроку. Електронне видання. Київ, 2023. https://drive.google.com/file/d/1H0_bLI86iaHWCoBqVsLXF59iGJ2cFoxv/view